

TITULO SUPERIOR EN CONSERVACIÓN E RESTAURACIÓN DE BENS CULTURAIS
Escola Superior de Conservación e Restauración de BBCC de Galicia
Práctica da conservación activa dos bens arqueolóxicos III
Departamento: Conservación e restauración de materiais arqueolóxicos

Obrigatoria da especialidade	Curso: 4º arqueoloxía	1º Cuadrimestre	9 ECTS
-------------------------------------	------------------------------	------------------------	---------------

Práctica
Profesora: Sonia Seco Lanzós
sonia.seco@edu.xunta.gal
Horario: 12 horas semanais
DESCRIPCIÓN DA MATERIA

Aplicación dos sistemas e técnicas de intervención para a conservación e restauración dos bens arqueolóxicos. Execución dos tratamentos de conservación-restauración propios, mediante obra real ou, ocasionalmente maquetas. Elaboración de informes.

COMPETENCIAS TRANSVERSAIS

T1	Organizar e planificar o traballo de forma eficiente e motivadora.
T2	Recoller información significativa, analizala, sintetizala e xestionala adecuadamente.
T3	Solucionar problemas e tomar decisións que respondan aos obxectivos do traballo que se realiza.
T9	Integrarse adecuadamente en equipos multidisciplinares e en contextos culturais diversos.
T13	Buscar a excelencia e a calidade na súa actividade profesional.

COMPETENCIAS XERAIS DA TITULACIÓN

X2	Coñecer e identificar a composición material do ben cultural e os procedementos e técnicas empregados na súa elaboración.
X4	Determinar os exames ou análises precisos e avaliar os seus resultados.
X5	Determinar os criterios de intervención e decidir o tratamento de prevención, conservación e/ou restauración máis axeitado.
X7	Deseñar sistemas e tratamentos de conservación e restauración.
X11	Acadar a capacidade de colaborar e traballar en equipo con outros profesionais, establecendo os mecanismos axeitados de comprensión e diálogo interdisciplinario.
X15	Coñecer os riscos laborais e as medidas e normas de seguridade e saúde e a súa aplicación para o restaurador, os bens culturais e o medio.
X16	Avaliar a eficacia dos tratamentos realizados.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA ESPECIALIDADE

EA1	Diagnosticar as alteracións dos bens arqueolóxicos e dos seus materiais constitutivos mediante o seu exame, identificación, análise e valoración.
EA2	Decidir e executar os tratamentos máis adecuados a cada caso, poñendo en práctica os coñecementos, os criterios, os procedementos técnicos e as habilidades e destrezas adquiridas.
EA4	Planificar, documentar e facer o seguimento do proceso de conservación e restauración dos bens arqueolóxicos, aplicando a metodoloxía de traballo pertinente.

EA5	Establecer un diálogo interdisciplinario con outros profesionais relacionados co ámbito do patrimonio cultural, especialmente no concernerente ao arqueolóxico.
EA8	Realizar unha análise crítica da metodoloxía, os tratamentos e os materiais empregados e avaliar a eficacia da intervención realizada.
EA10	Utilizar os recursos que as novas tecnoloxías facilitan para o desenvolvemento do exercicio profesional.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA MATERIA

Coñecer os tipos de cerámica e vidro arqueolóxicos, os procesos e axentes de alteración específicos.
Acadar a capacidade para diagnosticar o estado de conservación da cerámica e o vidro arqueolóxicos.
Acadar a capacidade para deseñar e executar proxectos de conservación sobre cerámica e vidro arqueolóxicos.

UNIDADES DIDÁCTICAS

Unidade	Subtemas	% da materia
1. Vidro	Diagnose: avaliación do estado de conservación	40%
	Tratamentos de conservación activa para vidro: <ul style="list-style-type: none"> – Deseño de tratamentos: proposta – Realización dos tratamentos 	
2. Cerámica	Diagnose: avaliación do estado de conservación	40%
	Tratamentos de conservación activa para cerámica: <ul style="list-style-type: none"> – Deseño de tratamentos: proposta – Realización dos tratamentos 	
3. Informes: memorias de conservación-restauración	Elaboración de informes de conservación- restauración	20%

PLANIFICACIÓN DOCENTE

Metodoloxías	Horas aula	Horas fóra	Total
Actividades introductorias	1		1
Prácticas	170		170
Resolución de problemas ou exercicios	20	4	24
Presentacións/exposicións	8	2	10
Traballos tutelados	17	3	20
Total	216	9	225

METODOLOXÍA DOCENTE

Metodoloxía	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a presentar a materia e tomar contacto co alumnado
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedementais relacionadas coa materia. Supervisadas polo profesor, e de forma individual ou en grupo.
Resolución de problemas ou exercicios.	O alumnado traballará sobre diversas obras realizando a súa diagnose e propostas de tratamentos.
Presentacións/exposicións	O estudante presentará os traballos realizados, explicando os problemas atopados, as solucións aportadas e os resultados obtidos.
Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual ou en grupo elaborará os informes das pezas tratadas

SISTEMAS DE AVALIACIÓN

Método	Criterios	% avaliación
Resolución de problemas e/ou exercicios	<ul style="list-style-type: none"> - Puntualidade na entrega. Imprescindible para aprobar o exercicio e poder presentalo na aula. - (17,5%) Calidade no contido: rigor técnico; grao de aplicación de conceptos teóricos e corrección no desenvolvemento do exercicio - (10%) Forma: formato, claridade e eficacia na expresión, ortografía, epígrafes - (10%) Presentación na aula 	37'5%
Informes, memorias de prácticas	<ul style="list-style-type: none"> - Puntualidade na entrega. Imprescindible para aprobar a tarefa e para poder presentala na aula. - (17,5%) Calidade: rigor á hora de documentar a intervención; concordancia entre o informe e o traballo realizado taller - (10%) Forma: formato, claridade e eficacia na expresión, ortografía, epígrafes - (10%) Presentación na aula 	37'5%
Observación sistemática	<ul style="list-style-type: none"> - (5 %) Capacidade de aplicar coñecementos teóricos, tomar decisións, resolver problemas - (5%) Responsabilidade: traballo práctico e entregas; no taller (tarefas comúns, coidado do taller, etc.) e en relación ós compañeiros - (5%) Organización: capacidade para rematar 	25%

	traballos en tempo (prácticas e entregas); capacidade para manter orde nos espazos de traballo (individual e taller) - (5%) Calidade: interese por traballos ben feitos (traballo práctico taller e entregas); delicadeza á hora de traballo práctico; esforzo por mellorar - (5%) Interese demostrado: asistencia; participación en postas común; colaboración	
Total		100 %
<p style="text-align: center;">OUTROS COMENTARIOS Á AVALIACIÓN E MEDIDAS DE RECUPERACIÓN</p> <p>- Dado o carácter práctico da materia, a asistencia a clase é necesariamente obrigatoria. A non asistencia ás clases implicará a imposibilidade do desenvolvemento correcto da materia, repercutindo necesariamente na cualificación.</p> <p>Convocatoria ordinaria:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Avaliarase de forma continuada o progreso no proceso de aprendizaxe (este comprende a realización de todas as prácticas, exercicios e entregas dentro de calendario e prazos estipulados). A avaliación farase seguindo as porcentaxes aquí establecidas e mediante rúbrica dispoñible na aula virtual. Para aprobar en avaliación continuada o alumno debe: <ul style="list-style-type: none"> • Non superar un 25 % de faltas sen xustificar • Entregar todos os exercicios e informes realizados ó longo do curso nos tempos e forma requiridos • Ter aprobada a parte correspondente ás entregas de “diagnose e propostas de tratamentos” para poder sumar co resto de notas. • Acadar unha nota global da materia mínima de 5. A nota global da materia resulta da suma das notas dos apartados “exercicios de diagnose e propostas”, “informes” e “observación sistemática”. • Exame de convocatoria ordinaria: para aqueles alumnos que non teñan superada a materia en avaliación continua (pode tratarse dunha proba de recuperación parcial ou total da materia) e para aqueles que perderon o dereito a seren avaliados de forma continua (proba de recuperación total da materia). No caso de tratarse dunha recuperación total, comprenderá unha proba escrita dunha diagnose e/ou proposta de tratamento de unha ou varias pezas para avaliar o seu grao de competencia e, só unha vez superada esta, unha proba práctica da materia. <p>Convocatoria extraordinaria:</p> <p>De cara á avaliación extraordinaria e como mínimo, o alumno terá que realizar unha proba escrita sobre diagnose e/ou proposta de tratamento de unha ou varias pezas para avaliar o seu grao de competencia e, só unha vez superada esta, unha proba práctica da materia.</p>		
ATENCIÓN PERSONALIZADA		
<p>Ofrecerase atención personalizada ao alumnado durante todo o curso. As titorías poderán ofrecerse no despacho do profesor, no horario establecido ó efecto, ou mediante correo electrónico.</p>		

BIBLIOGRAFÍA RECOMENDADA

CERÁMICA

- Acton L.; Smith, N. (2003). [*Practical ceramic conservation*](#). Ramsbury, Marlborough, Wiltshire: Crowood Press.
- Buys, S.; Oakley, V. (1993). [*The conservation and restoration of ceramics*](#). London: Butterworth-Heinemann.
- Carrascosa Moliner, B.
(2006). [*Iniciación a la conservación y restauración de objetos cerámicos*](#). Valencia: Universidad Politécnica de Valencia.
- (2009). [*La conservación y restauración de objetos cerámicos arqueológicos*](#). Madrid: Tecnos.
- Cooper, E. (1999). [*Historia de la cerámica*](#). Barcelona: Ediciones Ceac.
- Cronyn, J.M.; Robinson, W. (1990). [*The Elements of archaeological conservation*](#). London: Routledge.
- Denio, A. A. (1980). “Chemistry for Potters”. En: [*Journal of Chemical Education* 57\(4\), pp. 272-275](#).
- Fabbri, B.; Ravanelli, C. (1993). [*Il restauro della ceramica*](#). Firenze: Nardini.
- Ferrer Morales, A. (2007). [*La cerámica arquitectónica: su conservación y restauración*](#). Sevilla: Secretariado de Publicaciones de la Universidad de Sevilla.
- Oakley, V.; Jain, K. (2002). [*Essentials in the care and conservation of historical ceramic objects*](#). London: Archetype.
- Paterakis, A. B (ed) (1998). [*Glass, ceramics and related materials*](#). Vantaa, Finland: EVTEK Institute of Art and Design, Dept. of Conservation Studies.
- Pearson, C. (ed.) (1988). “Conservation of ceramics, glass and stone”. En: [*Conservation of Marine Archaeological Objects*](#). London: Butterworths. pp. 253-267.
- Tennent, N.H. (ed) (1999). [*The conservation of glass and ceramics*](#). London: James & James.
- Valero Ronda M.D. (2008). [*Reconstrucción cromática de lagunas en piezas cerámicas mediante transferencia de impresiones digitales soportadas en papel gel*](#). Tesis de máster. Valencia: Universidad Politécnica de Valencia. Disponible en <http://hdl.handle.net/10251/13007>. [Consultado o 06/09/22]
- Williams, N. (2002). [*Porcelain: repair and restoration*](#). London: British Museum Publications Ltd.

VIDRO

- Daintith, C. (ed) (1992). [*Glass and enamel conservation*](#). London: The United Kingdom Institute for Conservation.
- García Heras, M.; Fernández Navarro J. M.; Villegas Broncano M^a. A. (2012). [*Historia del vidrio: desarrollo formal, tecnológico y científico*](#). Madrid: Cyan Proyectos Editoriales.
- Koob, S. P. (2006). [*Conservation and care of glass objects*](#). London: Archetype Publications.

- Newton, R. e Davison, S.
(1989). [*Conservation of glass*](#). London: Butterworth-Heinemann.
- (2003). [*Conservation and Restoration of Glass*](#). 2ª edición. London: Routledge.
- Paterakis, A. B (ed) (1998). [*Glass, ceramics and related materials*](#). Vantaa, Finland: EVTEK Institute of Art and Design, Dept. of Conservation Studies.
- Pearson, C. (ed.) (1988). “Conservation of ceramics, glass and stone”. En: *Conservation of Marine Archaeological Objects*. London: Butterworths. pp. 253-267.
Publications, New York
- Tennent, N.H. (ed) (1999). [*The conservation of glass and ceramics*](#). London: James & James.